

ULKOASIAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 1/2011 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Serbian tasavallan välisen vakautus- ja assosiaatiosopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 14 päivänä kesäkuuta 2011 lähettänyt ulkoasiainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Serbian tasavallan välisen vakautus- ja assosiaatiosopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi sopi-

muksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (HE 9/2011 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- yksikön päällikkö Elina Grönholm ja ulkoasiainsihteerin Mika Ruotsalainen, ulkoasiainministeriö.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Luxemburgissa huhtikuussa 2008 Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Serbian tasavallan välillä tehdyn vakautus- ja assosiaatiosopimuksen sekä lain sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Sopimus on luonteeltaan sekasopimus, jonka määräykset kuuluvat osittain jäsenvaltion ja osittain Euroopan unionin toimivaltaan.

Sopimuksen tavoitteena on tukea Serbian pyrkimyksiä demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen lujittamisessa, edistää Serbian ja koko alueen poliittista, taloudellista ja institutionaalista vakauttamista muun muassa kansallisyhteiskunnan kehittämisen, alueellisen kaupan integraation sekä eri alojen, varsinkin oikeus- ja

sisäasioihin liittyvän yhteistyön kautta; kehittää osapuolten välistä poliittista vuoropuhelua, tukea Serbian pyrkimyksiä kehittää taloudellista ja kansainvälistä yhteistyötään muun muassa lainsäädäntönsä lähentämisellä unionin säännöstöön; tukea Serbian pyrkimyksiä saattaa päätökseen toimivaan markkinatalouteen siirtyminen sekä kehittää asteittain unionin ja Serbian välinen vapaakauppa-alue.

Sopimuksen johdannossa osapuolet tunnustavat Serbian aseman mahdollisena Euroopan unionin jäsenehdokkaana Euroopan unionista tehdyn sopimuksen mukaisesti sillä edellytyksellä, että se täyttää kesäkuussa 1993 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston vahvistamat arviointiperusteet ja panee onnistuneesti täytäntöön

tämän sopimuksen määräykset. Sopimuksella parannetaan siten asteittain Serbian valmiuksia liittyä Euroopan unioniin.

Osapuolet hyväksyvät tämän sopimuksen omien menettelyjensä mukaisesti. Sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen hyväksymismenettely-

jensä päätökseen saattamisesta. Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin sopimus tulee voimaan.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Johdanto

Euroopan unionin Länsi-Balkan -politiikan tavoitteena on vahvistaa Albanian, Bosnia ja Hertsegovinan, Kosovon, Kroatian, Makedonian, Montenegron ja Serbian demokraattisia instituutioita, oikeusvaltiokehitystä ja taloutta. Kulmakivenä ovat kahdenväliset sopimukset, jotka kattavat vapaakaupan, poliittisen vuoropuhelun sekä määräyksiä yhteistyön kehittämisestä useilla eri aloilla sekä maininnan mahdollisuudesta Euroopan unionin jäsenyydestä. Serbian ja Kosovon kanssa ei assosiaatio- ja vakautussopimuksia ole toistaiseksi tehty.

Valiokunta pitää Länsi-Balkanin maiden liittymistä unioniin tärkeänä, mutta korostaa, että maiden eurooppalainen tulevaisuus on niiden omalla vastuulla. Maiden ongelmia ovat hallinnon ja instituutioiden heikot rakenteet, byrokratia, korruptio, harmaa talous, alueellisen sovinnon löytäminen ja vajavainen yhteistyö Haagin sotarikostuomioistuimen (ICTY) kanssa. Valiokunta korostaa, että integraatioprosessi edellyttää, että maat toteuttavat uudistuksia ja sitoutuvat EU:n velvoitteisiin.

EU tukee Länsi-Balkanin maita hallinnon ja instituutioiden kehittämisessä niin kutsutun IPA-ohjelman (Instrument for Pre-Accession Assistance) avulla. IPA-rahoituksen kokonaismäärästä vuosille 2007—2011 Länsi-Balkanin osuus on yli 8 miljardia euroa. Ohjelmasta käytetään noin 30—40 prosenttia maiden jäsenyyssuostuvalmisteluihin ja instituutioiden kehittämiseen,

muun muassa viranomaisyhteistyönä toteutettavaan Twinning-toimintaan ja teknisen avun TAIEX-ohjelmaan.

Suomen kauppavaihto Länsi-Balkanin maiden kanssa on vähäistä. Sekä vienti että tuonti Länsi-Balkanin maiden kanssa jää alle 0,1 prosentin osuuteen Suomen kokonaiskaupasta. Länsi-Balkanin maiden tärkein kauppakumppani on EU noin 62 prosentilla alueen kauppavaihdosta. Vuonna 2010 Suomen viennin arvo Serbiaan oli noin 25 miljoonaa euroa. Merkittävimpiä vientituotteita olivat puhelimet, paperi ja pahvi sekä erilaiset koneet. Tuonti Serbiasta oli vuonna 2010 noin 7,5 miljoonaa euroa, mm. jalokineet, hedelmät ja kasvikset sekä rauta ja teräs. Merkit taloustaantumasta kääntymiseksi nousuun Serbiassa ovat olemassa, mm. ulkomaiset investoinnit ovat taas vähitellen lisääntyneet. Vuodelle 2011 Serbiassa ennakoitaan noin kolmen prosentin talouskasvua.

Serbian integroitumiskehitys

Serbian integroituminen Eurooppaan on edennyt kangerrellen. Vakautus- ja assosiaatiosopimus allekirjoitettiin vasta vuonna 2008 ja jäsenyyshakemus jätettiin vuonna 2009. Komission on määrä antaa lausunto (avis) jäsenyyshakemuksesta lokakuussa 2011. Se voi sisältää suosituksen Serbian EU-jäsenyyssuostuvalmistelujen aloittamisesta. Saadun selvityksen mukaan lähes 80 prosenttia Serbian kansalaisista pitää EU-lähentymiseen liittyviä uudistuksia tärkeinä integraatioprosessista riippumatta. Valiokunta pitää tätä

maan kestävän uudistumiskehityksen kannalta ensiarvoisen tärkeänä.

Sotarikoksista epäillyn Ratko Mladicin pidätys toukokuussa 2011 ja rakentavampi suhtautuminen alueelliseen yhteistyöhön osoittavat Serbian kykyä yhteistyöhön, kun poliittista tahtoa löytyy. Valiokunta korostaa, että Serbian jäsenyysperspektiivin toteutumiseksi keskeistä on maan aito sitoutuminen poliittisiin ja taloudellisiin uudistushankkeisiin. Näihin kuuluvat muun muassa oikeusvaltion, ihmisoikeuksien, mukaan lukien vähemmistöjen oikeudet, vahvistaminen ja korruption vastainen toiminta, ICTY-yhteistyön jatkuminen, ml. Goran Hadzicin pidättäminen. Serbialta vaaditaan vastuullista ja rakentavaa suhtautumista Kosovon aseman ratkaisemiseksi. Serbian ja Kosovon toimiva yhteistyösuhde on keskeistä molempien maiden EU-integraation etenemiselle.

Käsittelyssä olevan sopimuksen tavoitteena on edistää Serbian yhdentymistä demokraattisten valtioiden yhteisöön ja asteittaista lähentymistä Euroopan unioniin sekä edistää alueellista yhteistyötä ja hyviä naapuruussuhteita. Osapuolet sitoutuvat perustamaan asteittain kahdenvälisen vapaakauppa-alueen. Valiokunta korostaa, että sopimuksella voidaan edistää osapuolten yhteistyötä useilla aloilla, jotka ovat omiaan saamaan aikaan myönteisiä yhteiskunnallisia vaikutuksia Serbiassa. Valiokunta pitää tärkeänä, että

Serbian integraatioprosessin edistymistä arvioidaan käytännössä todennettujen uudistusten pohjalta mm. käsittelyssä olevan sopimuksen puitteissa. Hallituksen tulee toimia EU:n yhteinäisen linjan vahvistamiseksi, jotta Serbialle ei esitetä katteettomia tai ennenaikaisia poliittisia lupauksia.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esityksen hyväksymistä muuttamattomana.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella ulkoasiainvaliokunta ehdottaa,

että eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä tarkoitetun vakautus- ja assosiaatiosopimuksen siltä osin kuin sopimus kuuluu Suomen toimivaltaan ja

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 22 päivänä kesäkuuta 2011

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Timo Soini /ps
 vpj. Pertti Salolainen /kok
 jäs. Jouni Backman /sd
 Tarja Filatov /sd
 Christina Gestrin /r
 Pekka Haavisto /vihr
 Ilkka Kanerva /kok

Johannes Koskinen /sd
 Annika Lapintie /vas
 Maria Lohela /ps
 Tom Packalén /ps
 Pekka Ravi /kok
 Simo Rundgren /kesk
 vjäs. Timo Heinonen /kok

UaVM 1/2011 vp — HE 9/2011 vp

Seppo Kääriäinen /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Raili Lahnalampi.